Секція 5
Дорошенко А. П., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія
Дорошенко О. О., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія
Гуркаєва К. М.,
магістрант факультету обліку та фінансів
Полтавська державна аграрна академія

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

Криза сучасної ринкової економіки виникла внаслідок формування світового господарства на рубежі століть у зв'язку з зростанням усуспільнення виробництва в національному і міжнародному масштабах. Історія становлення та розвитку ринкової економіки, як у світі в цілому, так і в Україна зокрема, свідчить про те, що характерною її рисою є кризові явища.

Кризи відбивають не тільки протиріччя функціонування і розвитку, але можуть виникати й у самих процесах функціонування. Це можуть бути, наприклад, протиріччя між рівнем техніки і кваліфікацією персоналу, між технологіями й умовами їх використання (приміщення, кліматичне середовище, технологічна культура і інше).

Кризою у вітчизняній науковій літературі називають складний загострений стан, різкий перелом або занепад. Науковці О. Ю. Бірюкова і Л. А. Бочкова визначають поняття «кризи» дещо ширше: «кризовими називають ситуації, позначені високою небезпекою, станом непевності, відчуттям невідкладності». Бартон Л. вважає кризу «широкомасштабною непередбаченою подією, яка веде до потенційно негативних результатів. Ця подія та її наслідки можуть завдавати серйозної шкоди усій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам та репутації» [1, с. 41].

Під економічною кризою в економічній енциклопедії мається на увазі такий стан економіки країни, що призводить до загострень всередині неї,

значного скорочення виробництва, появи дисбалансу в грошові, кредитній та банківських системах, порушень у сформованих виробничих зв'язках, породжує інфляцію, ріст безробіття, банкрутство великої кількості промислових та торгівельних суб'єктів господарювання і, як наслідок, спад купівельної спроможності, рівня життя та добробуту населення, виникнення економічної небезпеки в країні [2].

В сучасних умовах діяльності підприємств однією із основних причин виникнення на розвитку кризових явищ, на нашу думку, є недосконала політика управлінням капіталом підприємства в результаті недостатньої оцінки основних його параметрів та напрямів використання. Об'єктивна оцінка складових капіталу та співвідношення окремих його елементів дає змогу не лише оцінити поточний фінансовий стан конкретного підприємства а й запропонувати конкретні напрями дій з метою як уникнення розвитку кризових явищ так і забезпечення загального розвитку окремого підприємства. На нашу думку при оцінці ймовірності розвитку кризових явищ слід звернути особливу увагу на показники в табл.1.

Таблиця 1

Напрями діагностики капіталу підприємства при оцінці ймовірності кризових явищ

Показники	Легка криза	Глибока криза	Фінансова катастрофа
Ринкова вартість підприємства	Стабілізація ринкової вартості підприємства	Тенденція до зниження ринкової вартості підприємства	Обвальне зниження ринкової вартості підприємства
Структура капіталу підприємства	Зниження коефіцієнта автономії	Зростання коефіцієнта й зниження ефекту фінансового ліверіджу	Гранично високий коефіцієнт і відсутність ефекту фінансового ліверіджу
Склад фінансових зобов'язань по терміновості погашення	Підвищення суми і питомої ваги короткострокових фінансових вкладень	Високий коефіцієнт невідкладних фінансових зобов'язань	Надмірно високий коефіцієнт невідкладних фінансових зобов'язань
Рівень концентрації фінансових операцій у зоні підвищеного ризику	Підвищення коефіцієнта вкладення капіталу в зоні критичного ризику	Переважне вкладення капіталу в зоні критичного ризику	Значна частка вкладення капіталу в зоні катастрофічного ризику

Запропоновані показники дають змогу різнопланово оцінити капітал

підприємства та мають наступне економічне значення:

- ринкова вартість підприємства дає змогу оцінити наявність тенденцій до зростання майнового потенціалу підприємства в результатів як капіталізації його прибутків та зростання привабливості для потенційних інвесторів. Одночасно слід зазначити що в умовах значних показників інфляції зростання ринкової вартості підприємства має перевищувати офіційний показник інфляції;

- структура капіталу підприємства дає змогу оцінити рівень покриття зобов'язань підприємства його власним капіталом та є критерієм оцінки ризиковості вкладень для потенційних інвесторів в контексті можливості повернення інвестицій за рахунок власних коштів підприємства;

- склад фінансових зобов'язань по терміновості погашення дає змогу оцінити рівень навантаження на підприємство в плані необхідності здійснення строкових зовнішніх виплат. Цілком логічно що зростання в складі зобов'язань частки невідкладних та термінових зобов'язань створює додатковий тиск на фінансовий стан підприємства та є потенційним чинником формування кризових явищ;

- рівень концентрації фінансових операцій у зоні підвищеного ризику є критерієм оцінки ризиковості політики управління підприємством. Зростання даного показника є ознакою ризикової політики власників (керівників) підприємства та підвищує рівень ймовірності виникнення та розвитку кризових явищ.

Таким чином, на нашу думку, політика управління капіталом підприємства з метою мінімізації ймовірності виникнення та розвитку різноманітних кризових явищ має базуватися на комплексному та систематичному аналізу складових капіталу, структури капіталу, загальної вартісної оцінки капіталу та рівня ризиковості діяльності керівництва підприємства в напрямках розміщення капіталу суб'єкта господарювання. При цьому одночасно слід зазначити, що кризові явища зазвичай є наслідком системних збоїв в процесі діяльності підприємства та як правило є

всеохоплюючими. У зв'язку з чим оцінку капіталу підприємства слід вважати, на нашу думку, важливим але не єдиним напрямком загального аналізу підприємства з метою виявлення та нівелювання проявів кризових явищ.

Список використаних джерел:

1.Бирюкова О. Ю. Приемы антикризисного менеджмента: учеб. пос. / О. Ю. Бирюкова, Л. А. Бочкова. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2008. – 272 с.

2.Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с. 52

3.Матвієць М. В. Проведення аналізу фінансового стану підприємств України в контексті економічної безпеки / М. В. Матвієць, Х. О. Успенська // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 4. – С. 123-128.